

Nro. II.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből, Kedden Februarius 5-ik napján, 1811-ik
esztendőben.

B é t s.

Arról a' *Charles* (Károly) nevű igen hires, hosbólbeszélő Frantziáról, a' ki néhány hetek előtt a' Bétsieket is gyönyörködtette egy darabig a' maga mesterséges beszédje által, ilyen jeles történetet irnak: — Bétsből *Prága* felé vévén útját, szekerét *Deutsbrod* és *Heinsdorf* között 3 vagy 4 útonálló tolvajok körül-vették, hogy felprédálják. Az óráját, erszényét, és egyéb betsesebb portékáit kivánták; már a' zsebeiben is kezdettek vizsgálodni. Elébb nem kevésse meg kellett volt ijedni a' szegény hasbólbeszélőnek, minthogy már oda akarta életének megtarthatásáért mindenét adni a' tolvajoknak, midőn azonközben magát feltalálván, a' szekér-

ből hátra felé tekint, kiált, mintha bizonyosan tudta volna, hogy egy közel-lévő erdőben emberek volnának; azután ismét olyan hangot ad, mintha az erdőből néki válaszoltak volna; későbbre ismét olyan hangot adott, mintha az emberek lármázva közelitenének. A' tolvajok ezt halván, nem vélték tréfának a' dolgot; a' kiáltozás azonban még jobban tettett közeledni; egyszer a' tolvajok egymás szemébe néztek, 's megiramodván egyszerre mind elszaladtak, a' mellyet annyival könnyebben el lehet hinni, mivel tudva van az, hogy az e' féle roszban járó emberek félelmesek szoktak lenni. Tsak a' bakon volt ládát vitték el, de ezt talám még elein mingyár levágták volt onnét; minekelőtte Charles még reájok ijesztett volna.

Cseh országban az Elnbogeni Kerületbéli tisztség olyan hivatalszerént voló tudósítást vett a' Szakszen Koburgi Kormányshéztól, hogy *Hartmansberg* nevű faluban, melly a' Darmstadti Nagy Hertzegeghhez tartozik, és a' Fuldai Hertzegeggel határos, igen gonosz nyavalya ütötte-ki magát, melyben az emberek igen hamar meghalnak, a' melynek azonközben egyéb tulajdonságai még nem esmeretesek. — Bár mi határozatlan és talám nagyított tudósítás lehet is ez; és bár mi nagy távolságra légyen is Hartmansberg az Austriai Monarchiának határaitól: tsakugyan megtétettek mingyárt mind az azon vidékekről ide, mind pedig az innen oda utazókra nezve mind azok az előre való vigyázásbéli rendelések, mellyekkel az ilyen esetekben igen sietni soha nem lehet. Egyszersmind a' Darmstadti Nagy Hertzegegnél is kérdést tétetett hivatalszerént a' Cseh országai

Kormányozószerk az eránt, hogy valósággal kiütötte ott valami e' féle nyavalya magát, és mi némű tulajdonsággal birjon? a' melly értekezésre érkezendő válasz fogja megmutatni, hogy az elővétetett eszközöket keményíteni leszen-é inkább szükséges, vagy pedig gyengíteni.

Török Birodalom.

Nátoliának *Trebesonde* nevű városából e' képpen irnak: —

„Oktober 24-dikén 6 Lineahajókból, 4 Fregátokból, és 7 Korvettékből álló Orosz hajós sereg közel Palatnához, melly mező város 3 órányira esik Trebisondétől, a' part mellé evezett A' Bairam innepét megelőzőtt napon oda még jobban közelitvén, vasmotskáit kihányta és megállapodott. Ali a' Trebisondei Pascha a' dolgfelől hírt vévén, minden fegyvereseit maga mellé vette, 's a' Trebisondei lakosoktól is segítettvén, ágyuzó készülettel Palatnához ment. Oktober 8-dikán éjjel éppen a' Bairam innepe előtt az Oroszok a' Palatnára való ágyuzást elkezdették, 's más nap víradóra 3000 embert 4 ágyúkkal a' partra kiszállítottak. Ali Pascha azonban a' hajókról réá szóródó ágyúgolyobisokkal semmit nem gondolván, a' kiszállott ellenséges csoportnak útját elvágta, 's valami felerészit össze vagdaltatván, a' többit, agyujokkal és azon tsajkákkal egyetemben, mellyeken kiszállottak, elfogta.“

A' Török szélekről Januárius 21-dikén.

Az üléseit *Belgrádban* tartó Serbiai Tanács és annak Előülölője *Cserny*, nem régen minden osztályos vezérekhez és Polgári Előljárókhöz kerülő irásokat botsátottak, meghíván őket, hogy

fontos tárgyak felett való tanátskozás végett, a' mellyek Serbiának javát és boldogságát illetik Januárus 18 kára (az ó kalendarium szerént 6-dikára) Belgrádban jelenjenek-meg. Ezen tanátskozások a' mondott napon a' Cserny előlülése alatt valósággal el is kezdődtek, és már harmadnapja hogy folynak.

Az Orosz armádia fővezére Marchal Gróf Kamensky e' napokban útját Petersburgba véven, elindulása előtt eleibe terjesztették Serbiának fejei az ő országjoknak elnyomorodott állapotját, a' melly szerént, ha a' békesség a' jövő tavaszig a' Portával meg nem talál készülni, ők továbbá a' Törököknek telyességgel ellenek nem állhatnak, minthogy az ily sokáig tartott hadakozás miatt már minden tekintetben elgyengültek. Az Orosz vezérek által tétetett rendelések szerént azonközben néhány gyalog és lovas Orosz Regimenteket vártak Februáriusban, mint segítő sereget, Serbiába, mellyeknek számokra már gyűjtötték itt össze a' marháknak és embereknek kivántató életmagazinomokat.

Nikitsch nevű Orosz Oberster, ki a' mult esztendőben egy Oroszokból és Serbiaiakból álló Kozáktsoportot állitvánfel, azzal ezen országnak sok jó szolgálátokat tett, a' mellyekre nézve őtet megtartójoknak nevezik a' Serbiaiak, a' Drina mellett való utolsó verekedésben meggyogyíthatatlan sebet kapván a' bal lábán, 's az által a' további katonáskodásra egészen alkalmatlanná tétetődvén, a' nyugodalomra való botsáttatás végett Sándor Császárhoz folyamodott. Azt tartják, hogy ezen Obersternek jó példaadása 's egyéb segedelmei nélkül a' mult esztendei vere-

kedésekben bajosan mentek volna valamire a' Serbiaiak. A' Drinai győzedelmeskedést leg alább mindenek néki tulajdonítják. Szolgálatjának letétele alatt szép beszéddel bútsuzott el Csernytől és az öszszegyülekezve levő több Serbiai vezérektől, kevélynek nevezvén magát, hogy a' hadi ditsőségben az ő osztozó társok lehetett, 's a' vitézséget és állandóságot nékiek tovább is ajánlván. — Sajnálkozva váltak-meg tőlle a' Serbiai vitézek.

A' Porta és Orosz birodalom között való békességnek lábra lejendő állását még a' leg újabb tudósítások is erőssítették. A' Bukarestből és Jassiból jött tudósítások szerint az Orosz előjáróknak minden rendelkezéseik, mellyeket Moldovában és Oláh országban tettek, azt mutatták, hogy ezen országokat, mint tulajdoniakat úgy nézik. Azok az intézetek, mellyeket a' Konstantzinápolyi, Smyrnai és Salonychi kereskedő házak, jövendőre nézve mostanság tettek, hasonlóképpen azt bizonyítják, hogy ezen kereskedő házak már leg kissebbet sem kételkednek a' békességnek helyre állásafelől, minekutánna értekre esett az, hogy a' Porta Moldovának és Oláh országnak által engedésére hajlandóságot kezdett nyilatkoztatni, a' lévén meghatározott célzása, hogy az Oroszokkal meg békéllvén, azután egész erejét a' Vekhabiták ellen fordítsa, a' kik magok elég dolgot fognak néki adni tudni.

Portugallia.

London, Januárius 15 dikén. A' *Lisbonából* érkezett leveleink a' Portugalliában Jan. 15ő napjáig történt dolgokat foglalják magokban, a' honnét igen fontos tudósításaink érkeztek az ar-

mádiától. Seregeink három napoktól fogva nagy mozgásban voltak, és minden környülállásokból azt lehetett kihozni, hogy rövid idő alatt rettenetes ütközetnek kell történni. A' Lisbona oltalmaztatására készített batteriákba 1200 hajós legényeknek kellett az Anglus hajókról bémenni; más 3000 Anglus hajós legények pedig önként ajánlották magokat a' Tágus vizé déli partján való szolgálatra. Mi némű lábbon állhattak a' dolgok ezen idő tájban a' Portugalliai tsatázó mezőkön, környülállásosabban meg lehet itélni az itt következő tudósításokból: —

Lisbona, Decz. 29-dikén. Éppen most érkeztem vissza az armádiától. Marschal *Beresford* közel a' Frantzia szélső tsopatokhoz, mellyek a' Tágus mellett fekszenek, által ment ezen viznek tulsó partjára. Thomarhoz e' hónap 26-dikáig vártak 15 ezer emberből álló Frantzia sereget. Azt gondólják, hogy a' Frantziák valami nagy próbatételhez készítik magokat. Cotton, Stevart, és Coleman Generálisaink, a' kik engedelemmel Angliába vissza akartak menni, és már holnap is hajóra akartak ülni, parantsolatot kaptak a' fő vezértől, hogy haladék nélkül menjenek vissza az armádiához. Még eddig ugyan tsak a' szélső vigyózők között estek apró özsze tsapások. De két napok alatt nagy történetekhez van reménség.

Lisbona, Decz. 31-dikén. Néhány nopoktól fogva mozgások kezdettek történni a' tábornál. Az ártilleriának egy része más állásba rendeltett. A' tisztek, a' kik itt a' városban tartozkodtak, parantsolatot kaptak, hogy Regementjeikhez menjenek. *Massenának* számos segítsége

érkezett Almeida felől. Úgy gondolkoznak némelyek, hogy Lord Wellington vissza fogja seregeit Kartaxótól vonni, és ismét a' *Torres Vedrássi* lineába fogja őket beszállítani.

Maga Lord Vellington így irt Decz. 22-dikén *Kartaxóból*: — „Az ellenség még ki nem mozdult a' maga Santeremi tanyájából. Utólsó tudósításomtól fogva nem tett semmi nevezetes mozdulást. A' *Zesere* vizén már három hidat tsinált, és a' hajókat még mind gyűjti össze ezen a' vizen.“

Több tudósításaink is érkeztek (igy szoll a' Londoni író) a' Portugalliai armádiától, de a' mellyekből semmi bizonyost ki nem lehet még eddig hozni. Ellenkezőképpen velekednek. Némelyik azt erősíti, hogy Vellington hátráláson gondolkodik. Mások azt tartják, hogy nem soká rettenetes ütközet fog történni. Az a' segítő sereg, a' melly Massenához megérkezett, 15,000 emberből áll. Vellingtonnak is érkezett segítsége. Kadixból olyan hír érkezett volt a' Vellington armádiájához, hogy Marschal *Soult* is azért ment volna el egy sereggel *Kadix* mellől *Sevilla* felé, hogy Massenának segítséget hozzon.

Spanyol Ország.

A' Párisi Monitör hivatal szerint való és környúlállásos tudósításokat adott-ki a' Spanyol országban, külömbkülömb kerületek szerint széllyelosztatva lévő armádiáktól. Itt következnek röviden ezek között is a' méltóbbak: —

A' déli kerületből. — *Kadixnak* ostromoltatását a' mi illeti, a' Bellunói Hertzeg (Marschal *Victor*) minden hajóit a' *Trocadero*i tsatornában akarta össze gyűjteni. Ez a' tsatorna választja

el azt a' keskeny földet, a' melly Kadixot Leon szigetével össze tsatolja, a' száraz földtől. A' Trocaderói sántzoktól tsak 5 vagy 6 száz ölnyi távolságra vannak által ellenben a' Matagordai sántzok, mellyek ezt a' keskeny földet védelmezik. Ez a' külömkülömb partok mellett egy időóolta készült apró fegyveres hajókból álló sereg, már eddig is néhány versbéli nevezetes próbákat tett volt: de még nagyobb volt hátra. Hogy a' Trocaderoi tsatornába bé lehessen jóni, a' Kadixi keskeny föld vagy keskeny út mellett a' Puntalesi sántzok előtt kellett volna elevezni. Itt pedig sok Anglus úszó battériák és ágyustsajkák állottak a' tengerre bényúló Makagorda nevű tsúts mellett. Félni lehetett, hogy ezen Anglus tsajkák és battériák miatt sok kárt vallanak hajóink. A' Bellunói Hertzeg tehát arra határozta magát, hogy a' hajókat a' szárazra kivontatván ott vitesse a' Péter folyójától fogva Trocaderóig. Célját szerentsésen elérte. A' hajók gömbölyű gerendáknak segedelmek által 500 ölnyi meszszeségre hömpölygetődtek a' szárazon az egész armádiának nagy gyönyörüségére; és Decz. 11-dikén Trocaderónál a' tsatornába botsáttatván, a' rajtok lévő ágyuk a' tüzelést azonnal elkezdették. A' városra tüzes golyobisok hányattattak. Az ezen hajókon lévő ágyuk a' 12 tzolos bombikat 2050 ölnyi meszszeségre, a' 8 tzolosokat pedig 2150 ölnyire viszik. Kadixban nagy lárma kezdett lenni; a' kapuk azonnal bezárattattak. Még tsak a' külső várossal való közösülés is nagy vigyázással esik. A' drágaság nagy. A' sárga hideg nagy pusztitást teszen a' városban. Szerentsére a' Frantzia seregek Andalusiában, Murciá-

ban, és Grenadában, mind egességesek. A' déli tartományokban nagy tsendesség és bátorság uralkodik. Olyan bátran lehet benne fegyveres késérők nélkül utazni, mint Franciaországban. A' bőség nagy. —

A' közép armadiától. Kastiliából. A' Madridi, Toledói, Avilai, és Segóviai tartományokban naponként erőssidik a' rend. A' széllyeljáró (*mobilis*) tsapatok naponként fogyasztják a' haramia bándákat. Generális Lahousaye Cuensza városába bémenvén, megvertt ott egy ilyen haramia tsoportot, a' melly ezen várost védelmezni akarta. Megölt belőlle 200 embert, elfogott 200-at; nyert egy ágyut. A' többek Valencia tartományába szaladtak által. Generális Lorge, a' Siera Morena északi részén tartja-fenn a' rendet, a' hol 150 haramiák hálni egy éjjelre Villa Francába bémenvén, viratta előtt egy Frantzia tsoport őket meglepte, 20-at megölt közülök; a' többi csak nem meztelen futott-el, 12 lovat a' gyözedelmesek' kezében hagyván. —

A' Kataloniai armadiától. Két Frantzia tsapatok Olotnál az insurgenseket megverték, és Olotból kikergették. Az után a' hegyeknek fogtak a' Fr. tsapatok, hogy az ott tartózkodó insurgenseket is szellyel kergessék, 's vezérjeiket elfogdosásák. Decz. 15-dikén néhány Anglus hajók Palamosnál a' parthoz közelítvén, egy helyen 900, más helyen pedig 200 embereket a' partra kiszállítottak, olyan rendeléssel, hogy a' kikötőhelyet foglalják-el. Már azt gondolták az Anglusok, hogy akadály nélkül elérték céljokat, midőn azonközben egy Fr. Batalion a' halmokról véletlenül rájuk ütvén, rendjeket ugy megza-

varta, hogy a' Frantziák a' futó Anglusokkal együtt rohantak-bé a' városba. Az Anglusok vesz-tése mind együtt 800 emberre tétetik; alig ment-el közzülök 300 ember. A' tenger számos Ang-lus holt-testeket vetett-ki a' következett napon a' par-ra. A' Frantziák közzül 8 ember esett-el, és 15 kapott sebet. Kivánjuk, hogy sokszor ér-jék réá az Anglusokra az a' bolond kívánság, hogy hajóikat elhagyván, a' partra kijöjjenek. —

Az *Arragoniai* tábor *Tortosa* várát 13-napi ostromlás után elfoglalta, a' hol 9500 insurgents Spanyolok estek fogságra, kik között 400 tisztek találtatnak; 12 zászlók, 192 ágyuk, 2 millió kártáts, 10,000 flinták, 200 mázsa puszkapor, 500 mázsa golyobis, és sok eleség kerültek a' gyö-zedelmesnek kezére. Ezen várnak elfoglalása ál-tal egészen urává lettünk az *Ebro* vizének, mely szerént már most egészen elvágódott Va-lencia Kataloniától. Még tsak *Tarragonát* bir-ják Spanyol országnak ezen részében az Insur-gensek. —

„Generális *Suchet* jelenti (ilyen szavakon végződik a' Monitörben ez a' könnyülállásos tu-dósítás) hogy az Arragonai lakosok mostanában igen jó indulattal vannak a' Frantziák eránt, hogy Arragonia tartománya, melly eleinten leg mérgesebben viselte magát, most legtsendesebben viseli, és a' revoluziós dühosság éppen ellenke-ző indulatnak engedett helyet; hogy a' lakosok, valamint Arragoniában, úgy az egész ország déli, közép, és északi minden részein nyilván mutatják, hogy ellankadván, gyűlölik azokat, a' kik az ók országjokat feláldozták, és hogy a' tsendességnek helyreállítását kívánják. Az Ang-

lus befolyás, 's azzal, a' bódulás' hidege is megszünt. A' lakosok kiáltva kívánják a' Frantzia birodalmához való tsatoltatást."

Nagy Britannia.

London. Jan. 14 dikén. Ma reggel ilyen hirdás tétetődött közönségessé a' Loyd kavéházában: — „Deczember 29-dikén a' Bresti kikötőhelyből két Fr. Fragátok kivezvéen, a' tengeren vannak. Még nem tudjuk, hova czeloznak: de hihetőképpen Napkeleti India felé.

A' *Touloni* hajós seregről, mely felől még meg van az a' hír, hogy kivezett, azt tartják, hogy Kadix felé evez, hogy annak ostromoltatásában segittségül legyen.

Északi Amérika.

A' *Washingtonból* érkezett levelekben ilyen nevezetes útozási tudósítást olvasunk: —

„*Makenzie* nevű Anglus, Canadából az 1789-dik esztendőben Észak felé útnak indulván egész a' Jeges tengerig ment a' kietlen pusztákon, 's övé az a' ditsósség, hogy kitanulta, hogy Északi Amérikát valamint Sibériát, az Észak égsark (polus) felé, *Jeges* vagy jég tenger határozza, vagy veszikörül. —

Hat esztendőknék ellőtte egy más nevezetes útazást vétetett munkába a' Congresz, melynek hasonló fontos találmány, t. i. Északi Amérikanak napnyugotra fekvő véghetetlen nagyságú, esméretlen, és egész a' Tsendes-tengerig terjedő részeinek meg esmerése, volt a' csélzása. *Levis* és *Clarke*, 43 katonákból és egyéb önkéntvállalkozottakból álló kísérő sereggel, 1804-ben Május 4-dikén *Washingtonból* napnyugotfelé útnak indúltak. Eleinten a' *Mississippi* az azután pedig a' *Misouri* nevű vizeken felfelé folytatták útjokat

könnyű hajótskákon. [Végezetre kifogyván az emberek lakta földből, azután hol gyalog hol lóháton folytatta útját a' társaság napnyugot felé, éjjelenként sátorok alatt hálván, mellyeket magával vitt, most a' leg termékenyebb szép bükk, dió, és gyapott-termő fákkal bővölködő erdőkben, majd ismét leg kövérébb réteken menvén által. Az erdők vad lovakkal, medvékkel, vidrával, és minden egyéb vadállatokkal bővölködnek. Sept. 2-dikén egy 1250 ölnyi hosszúságú töltéshez ért a' társaság, mellyet ember kezek építettek, és a' melly hasonló ahoz, a' milyenne a' nagy hírnevű utazó Humbold Déli Amérikában talált: de hogy kitől és mikor tsináltatott, annak semmi nyomára nem lehetett találni. Sokszor 10, 14 napok alatt nem láttak embert az útasok; néhol ismét bökkentek némelly magános vad háznépékre, a' kik jól fogadták őket. Ezek kisdud falukban laknak, 's vadászatból, halászatból, és a' természet' egyéb önként való adományaiból élnek. November 1 ső napján téli lakásra szállott a' társaság, a' mely kajbákból állott, 's a' melly előre való vigyázásból meg is erőssítettett. Innen April. 7 dikén tovább indulván, 's útjokat mind tsak napnyugot felé folytatván, Aug. 19-dikére a' Columbia nevű vízhez értek, itt hajóra ültek, 's végezetre November' 15-dikén célzássoknak kívánt pontjára, úgymint arra a' helyre értek ezen bátor útasok, a' hol ez a' víz a' Tsendes-tengerbe szakad. A' második telet ezen tenger varton töltötték el, töltéssel körülvelt lógerben, jávorszarvas, dāmivad, és egyéb e' féle vadhussal éven. Innet 1806-ban Mártz. 23 dikán napkeletfelé vissza indulván,

még azon esztendőben Sept. 23-dikán a' 20 ösz-szeszövetkezett Státusoknak határaikra ismét vissza érkeztek, a' melly idő alatt 900 német mértföldnyi útat tettek, részszerént a' nevezett három folyóvizeken, részszerént szározon. Egyebek között egy 30 mértföldnyi szélességű hegyen is kellett keresztül menniek, melynek tején a' hó soha el nem olvad. Találtak tűzőkádó hegyekre is. A' Columbia partjait számos nép lakja, a' melly Amerikai eredetű ugyan, de már meglehetősen pallérozta magát, és békességes indulattal bír. A' Columbia torkától hamarabb eljuthatni a' Tsendes-tengeren Chinában Kantonhoz, mint Canadából Európába. — (Ha az Amerikai Szövetséges Státusok 30 esztendők alatt 2 millióról 6-ra vitték lakosaiknak számát, mennyire vihetik azt századoknak lefolyta alatt egy olyan világban, a' melly az Atlanticum tengertől fogva a' Tsendes-tengerig terjed, igen termékeny, és leg alább 300 millió embernek elegendő lakhelyet adhat).

T u d o s i t á s.

Egy nagy születésű Aszszonyság méltóztattott töllem kérdezni, hogy melly okból származott foganatosságra nézve kívánom, hogy a' fájós fog egész gyökérestől a' szájban lévő Tinktúrában förödjék, holott ez némely esetben igen alkalmatlan volna. Én ezt magam is elhiszem a' mindenhez könnyen jutni kívánoknak. A' kérdésre szérentsém volt következőképpen válaszolni, és azt az ő Excellentiája megegyező akaratjával közönségessé tenni.

Mivel már néhány száz esztendőknél előtte a' tudósok által meg vagy on bizonyítva, hogy

a' fogakat némely apró férgetskek szokták rágni és azokon lyakukat furni (de miképpen is lehetne az különben? holott némely kihuzott fogak egészen egészeseknek lenni látszanak, pedig a' foghús alatt lévő gyökereken lyukak vannak furva), e' miatt az emberiség igen sokat szokott szenvedni, a' nélkül, hogy némelyeknél leg kissebb szemmel látható ok jelen volna; a' melly külömbkülömbféle ítéletekre alkalmatosságot szokott szolgáltatni. De vagynak a' fogak ezen kívül még több és sok ellenségei, melyek többnyire majd csak hogy nem az annak idejében való vigyázatlanság vagy gondatlanság miatt szoktak hatalmat venni.

Tehát már itt az a' nagy kérdés, hogy miképpen lehessen ezen férgetskéket tojásaikkal és fészkekkel együtt egészen elpusztítani? Ha hát már én azt kívánnám, hogy a' fájós fogakat a' Tinktúrával mosni és az odvas fogakba külömbféle módok által valamit bétenni kell: így ezen férgetskeknek nem lenne-e elegendő idejek más helyet keresni a' magok életeknek megoltalmazására?

Eppen ezen okból kívánom, hogy a' fájós fog egész gyökerestől a' szájbán lévő Tinktúrában förödjék, mert mindenkor könnyebb az ehez megkivántató kevés ideig tartó hozzáalkalmaztatást meg szenvedni, mint sem hosszas ideig tartó fogfájásban kinlódni, melynek is különben utóljára nem egyéb, hanem az a' veszedelmes és kegyetlen kihúzattatás leszen a' vége, melly által magán senki is nem segített, de nem csak, hanem már ez által az egész sorban lévő több fogaknak nervusai és gyökerei elvesztet-

ték már az elszakasztás által minden öszvekaptsolt szövetségeket, a' melyben az ő allandóságoknak leg nagyobb erősségek a' természet által formáltalva volt, melyre nézve egy igen szükséges meg jegyzés, hogy; hogy ha már némely fog egész a' gyökeréig elrothadott légyen, és el is töredezett volna, tehát, még egy illyetén esetben is, ezt a' még megmaradott foggyökeret is szükséges meg tartani, az felyebb megmondott állandóbságra nézve, azomban pedig igen gyakran meg történik, hogy az első fognak ki huzattatása után tsak kevés idővel többeket is kéntelenítettnek ki huzatni, arról egészlen elfelytkezvén, hogy mely hasznos haszonvételre rendelte légyen nekünk ezeket a' természet.

Elsőben is az egész ábrázatnak tökéleteseb formájára és diszére; másodszor pedig igen fontos nagy haszonra, melyben is az egészségnek egy leg nagyobb állandóbsága vagon helyheztetve, t. i. ezek eszközlői a' mi minden napi tápláló eledelünknek a' szájunkban való jól meg örlésére 's meg rágására, hogy a' gyomor ezeket könnyebben meg emészthesse. Ennek valóságára tsak egy kis tsekély nevetséges peldat hozok elő, melly is ebből áll, hogy egy malomkő magában lisztet nem örölhet a' kenyér sütésre, vagy pedig ha a' szekérből a' negyedik kerék el törik, tehát mi módon érhet valaki az fel tett céljára, hanem ha más kereket újra belé teszen, ellenben pedig a' ki huzott fogaknak helyébe nemlehet masokat tenni, de nem, még pedig soha sem többé, így e' szerént leg job leszén, ha minden emberek jó idejében, mig még a' fogak magok épségekben meg vagynak, figyelmetessé-

geket ezen tárgyra fordítják, és reményilem, hogy én már eddig elegendő útat nyitottam az fogfájás ki gyógyítására, 's annak meg erősítésére, és pedig ezeknek meg tarthatására is.

Az ennek előtte vásárlott materialékból készített Tinkturák, reményilem hogy még két hónapig el fognak tartani; de mivel a' mostani újra vásárlott materialék olly felettébb meg drágultak, hogy én minden módokat sorossan meg vizgalni kéntelenittetvén nékem ezen dolog ugy jön ki, hogy, vagy a' mostani vételhez képpes, az árrát meg nagyobítani, vagy ennek készítésén egészen fel hagyni kell: melyre nézve ezen két kedvetlen történetek közül szükségesebnek itéltem a' tovább való folytatását választani, e' szerént —

Hogy ezen rendelés el fog kezdődni mindenütt, valahol ezen Tinktura találatni fog Aprilis holnapnak első napjától fogva a' következő módon t. i:

Itten Bétsben a' magam szállásomon a' meg nevezett naptól fogva a' Tinktura leszen 4 f. az az 1 portio. Pesten, Posonban, Debretzenben, és más több helyyeken a' hol találatni fog, mindenütt egy portio Tinktura leszen 5 for., — és egy portio hozza készített fogpor mindenütt 30 kr.

Irtam Bétsben Februárusnak 15ő napján 1811, esztendőben.

Almásai Balogh Dávid.

Királyi Herzeg Albertnél Udvari Tiszt. Lakik Bétshen a' Joseph külső Városban az hosszú nevezetű utzában az arany findzsiánál az 15ő emeletben, balra a' 11-dik numerus alatt.